

ՔԱՏԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարիոյ համար	12 Ժր.
Տարեկան վեցամսեայ	6 »
Արսասահմանի համար տարեկան	15 »
Վեցամսեայ	8 »

Անտիկայի համար	3 շր.
Տարեկան վեցամսեայ	1.50 »

Մանուցան տղր առաջին երեսին համար 40 սխալ վերջին երեսին համար 20 սանթիմ Է. երեսին առաջին անգամներու համար 20 0/0 զեղչ կըրէ:

Վաճառքի համար ձևով 10 սանթիմ

ՇԱԲԱԹ

R. P. Kalémcarian, Mechitharistengasse W. 4. Vienne

Նամակ եւ դրամ դրկիկ հարադրութեան հասցին:

Редакция на вѣстникъ „Шаржумъ“ Варна

Redaction du journal „Charjoum“ Varna (Bulgarie)

Արսասահմանի համար ձևով
(20 ՍԱՆԹԻՄ)
Պուշկարիոյ համար ձևով
(15 ՍԱՆԹԻՄ)

Գրութիւնք եւ չէն տրուի

ՈՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂՍՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐՈՏՄՈՐԱՎՈՒԻ ԶՈՐԵՔԵԱԲԹԻ ԵՒ ՇԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

«ՇԱԲԱԹ»-Ի ԲԱԺԱՆՈՔԻ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵԳԻՆԸ ՊԵՏԲ Է ԿԱՆՆԻԿ ՎՃԱՐԷ

ՀԱՒԱՏՔ ՔՈ ԿԵՑՈՒՑԻՆ ԶՔԵԶ

Լուսաւորեալ տշխարհէն հեռու, երկրանգնի մէկ անծած խորը, Ասիոյ հիւսիսային սարահարթերուն վրայ, Փոքր Ասիոյ շքեղ լեռներուն մէջ մինչեւ այսօր տակաւին կապրիս դուն, ո՞վ աղուոր Հայութիւն, դուն որ ժամանակակիցը եղար աշխարհի ամենէն հինաւուրց ազգերուն:

Չորս հազար տարի է որ գոյութեանդ կռիւը կը մղու տաժանազին անձնութիւններով, գերմարդկային ճիգերով:

Վիշտերդ մեծ եղան, տառապանք անհուն, պայքարդ վեճմահաւակ շուրջդ պատող վայրենիներու կործանարար արշաւանքներուն, հակառակ հզօրագոյն օտար տարրերու քանդող յարձակումներուն՝ դուն ապրեցար իրբեւ ազգ՝ ինչպէս անխորտակելի ժայռ կապրի ալէկոծ ծովուն մէջ:

Դուն կրցար քու անձը, ինքնուրոյնութեանդ պահել՝ գիւցազօրէն կարծք առնող գարեւոր պատերազմներու այն ահարկու փոթորիկներուն, որոնք կապանային աւելի գոյութեանդ երկրի երեսէն:

Նուիրական Հայրենիքիդ անշէլ բոցերէն խանձուած՝ դուն կրցար, այո՞, տակաւին կանգուն մնալ առանց ընկճուելու դարեւոր մաքառումներէն, առանց խնդրամահ լլաւու յորդահոս տրելիդ հեղեղներէն:

Դուն հաւատացող ազգն էիր որ քու կեանքդ երկայնատեւ հրաշք մը եղաւ:

«Հաւատք քո կեցուցին զքեզ»:

Ո՞ր փնտռելու է այն գերագոյն ուժը, որ կրցաւ գործել այս հրաշքը, որ կրցաւ պաշտպանել Հայ Ազգը՝ այնքան ստուա-

րաթիւ եւ ամենի թշնամիներու դէմ:

— Հայաստանեայց Առաքելական Սբ. Եկեղեցիին մէջ, կը պատահանեն շատեր:

Բայց հայ ժողովուրդին է՛ն արդար եւ է՛ն անկողմնակալ դատարները չեն ասոնք, երբ կը սեն թէ Հայ ազգը ապրեցաւ շքեղ հիւսիսային եկեղեցիին:

Ժողովուրդ մը կրնայ ապրիլ առանց եկեղեցիի, բայց եկեղեցի մը չկրնար ապրիլ առանց ժողովուրդի:

Եթէ Հայը չունենար հուժկու հաւատք մը հանդէպ իր եկեղեցիին, վեճմ անձնութիւններ մը զայն պաշտպանելու մէջ, ինքնապատահ կամք մը եւ տոկուն նրկարագիր մը կուտելու համար անոր գոյութեան սպառնացող վտանգներուն դէմ, բնականաբար Հայկական Եկեղեցիին չպիտի ապրէր այդքան երկար, այգպէս անկախ:

Անգլիացի նշանաւոր գիտնական մը Պ. Լինչ, որ մեր հրաշքի Հայաստանին գրեթէ ամէն մէկ անկիւնը իր աչքովը տեսած, իր մատենով շօշափած ու հայտնութեանդ գրեթէ իր բոլոր մանրամասնութիւններուն մէջ ուսումնասիրած է եւ մեր այդ ցանկաւրի հայրենիքին համար հրաշքակերտ հատորներ գրած, ինքն ալ կը խոստովանի իւր ճշմարտութիւնը. «ոչ թէ, կըսէ, Հայ ազգը ապրած է շնորհիւ իր եկեղեցիին, այլ Հայ եկեղեցիին ապրած է շնորհիւ Հայ Ազգին»:

Հայը եթէ հաւատք չունենար իր եկեղեցիին վրայ, մանաւանդ եթէ ընդունակ չըլլար զայն պաշտպանելու օտար ոտնձգութիւններու դէմ, ինք ապրէր կամ ոչ, իր եկեղեցիին շատոնց մեռած կըլլար արդէն:

Այո՞, հայ ազգը իր ժայռերուն նման ամրակուռ հաւատքով էր որ ապրեցող թէ իր եկեղեցիին եւ թէ ինքզինքի:

Արեգակի լոյսին պէս անուրանալի է ասիկայ:

Եւ մենք իրաւունք ունինք ըսելու, «Հայ Ազգը ընդունակ է հաւատալ ուրեմն եւ ապրիլ»:

Նորագոյն ժամանակներու մէջ, վերջին տասնհինգ տարիներէ ի վեր հայ ժողովուրդին հոգոյն խորը, իր կրօնական հաւատքին քովիկը, տակաւ տակաւ, կաթիլ կաթիլ սկսաւ կազմուիլ նաև ուրիշ հաւատք մը:

Քսան տարի առաջ հայ ժողովուրդը կը կարծէր թէ ինք ստիպուած է համակերպիլ իր բաղդին, գլուխ ծռել իր բռնակալին սուրին առջեւ, համբուրել քղանցքը զինք անպատուղներուն, բայց այսօր կը զգայ թէ անկարելի է այս վիճակը, կը հաւատայ թէ կրնայ փոխուիլ անիկայ:

Քսան տարի առաջ մեր մէջ շատ փոքր էր թիւը անոնց, որոնք կը զգային կուտելու անհրաժեշտութիւնը. այսօր համակերպութեան կուտակիցները քիչ են. յս ազատարար Երեւոյթին պատճառը հաւատքն է նորէն, Յեղափոխական Հաւատքը այս անգամ, որ ծնաւ ժողովուրդի ներսիցին:

Հայ ժողովուրդը այսօր կը հաւատայ թէ կրնայ կուտիլ եւ թէ փրկութիւնը պիտի գայ կուտէն: Գերի ժողովուրդ մը, որ ձեռք առած է Յեղափոխական Հաւատքին այս ձաճքան, հսկայ քայլ մը քրած է դէպի ազատութիւն: Չեռնարկի մը ելքին վրայ հաւատք ունենալը՝ յաջողութեան ամենէն կարեւոր պայմաններէն մէկն է:

Ինքզինքը հզօր զգալը վտանգաւոր ենամոլութիւն մը չէ, այլ փրկուէտ ինքնապատահութիւն մը:

Յուսահատողները, իրենց ուժին վրայ հաւատք չունեցողները չէ որ պիտի ապրին:

Աւելի՛ լաւ է հաւատքին վրտաճութիւնովը առաջ խոյանալ թող ըլլայ նոյն իսկ չհաջուուած, չչափուած թափով՝ քան թոյլ տալ

որ զինքը եւ քչեն, կոխկռտեն, ճզմեն:

Այնքան վեճմ է յանգանութեան խիզախութիւնը՝ որքան զգուշի անշարժութեան լճացումը:

Մեր միակ նպատակը մեր Ազատութիւնն է եւ անոր տանող միակ ճամբան՝ Յեղափոխութիւնը: Հայ ժողովուրդը ունի հիմակայս հաւատքը եւ պիտի ապրի անով:

Անիկայ հաւատքով ապրեցաւ մինչեւ հիմա. Հաւատքով ալ պիտի ապրի ասկէ վերջը:

Վեճա

ՖԻԼՊԷԻ

ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ — ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԸ ԵՒ ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ա.

Ճիւղակի Մատենադարան Ընթերցարանին անցեալին անդրադառնալու նպատակ չունիմ, Այսչափ միայն ըսել կ'արժէ որ անհիմնուած է գրեթէ 1883 թուականին եւ ունեցած է իր լաւ շնորհները: Ինչ որ ալ ըլլայ, ամէն բանէ առաջ պատիւ բերող հաստատութիւն մըն է զայն հիմնողներուն, որոնց մեծ մասը, դժբաղդաբար, ձգած մեկուսացած են նոյն իսկ անգիտանալով Մատենադարան — Ընթերցարանի մը գոյութիւնը ներկային մէջ ...

Ճիւղակի Մատենադարան — Ընթերցարանը ճանչցած օրէս ան կը գտնուէր իւր կողմէս արգահատելի եւ իր կոչումին անհամապատասխան վիճակի մը մէջ:

Այն ատենուան երիտասարդութեան հասկցող մասը աչքի առջև ունենալով ընթերցարանին օգուտը, ձեռք գարկաւ զայն պատուաբեր եւ օգտակար վիճակի մը մէջ դնելու Աշխատեցաւ ընթերցարանը բերել թերթեր եւ մատենադարանը օժանդակ հասարակութեան ոնուելու տող զըրքերով: Այդ օրէրէն արդէն մատենադարանը հայերէն եւ թուրքերէն լեզուով եւրոպական ոճմաններու, շահախամայիներու կամ վեճեակի «թափոն» գրքերուն միայն իրբեւ դարձած ծառայելէ կամաց կամաց սկսաւ ազատիլ: Ռուսահայ օգտակար սննդարար արտադրութիւնները սկսան մուտք

ԶԵՅԹՈՒՆԻ ՀԱՍԱՐ

Տօպրիչ, 8 մայիս 1903

... Խմբագրութիւն Երեւան

Նախ մեր յարգանքները կը յայտնենք ձեզ ինչպէս նաեւ ամեն թերթերուն, որոնց ըրած կոչը արձագանգ գտնելով մեր սրտերուն մէջ՝ փութացինք մասնախումբ մը կազմել՝ մեր սուրբ ու նուիրական պարտականութիւննա կատարելու համար՝ ազգային պատիւն ու փառքը բարձրացնող բայց հիմա դժբախտութեան մատնուած Զէյթունցի քաջերուն հանդէպ՝ ներքակ կը դռնէք Տօպրիչցի նուիրատուներուն ցանկը և կատանաք (175) հարիւր եօթանասուն ու հինգ ֆր.՝

Սրտի ուրախութիւնով կը յայտնենք նաեւ մեր շնորհակալութիւնը Տօպրիչի տեղացի ու զաղթական բոլոր ազգայնոց, որոնք պատրաստ գտնուեցան նպատակաւ այս ազնիւ գործին. շնորհակալութիւն մանաւանդ ազնիւ Տիկիններուն և Օրիորդներուն, որոնք ամենայն սիրով և հոգածութեամբ մասնակցեցան այս հայրենասիրական ձեռնարկին: Մենք համոզուած ենք որ Տօպրիչ միշտ պատրաստ պիտի բլայ իր աջակցութիւնը նուիրելու այս տեսակ ազնիւ ու բարձր նպատակներու իրագործումին:

Կաւելցնենք թէ Տօպրիչի բոլոր նուիրատուները սրտագին կը բաղձան որ յիշեալ գումարը իր նպատակին հասնի ժամ առաջ՝ Մասնախումբ

Թ. Ճիշտ-Չառացի
Տրգատ Երեւան
Գէորգ Մ. Գէորգեան
Գէորգ Թ. Տէմիրճեան
Միսաք Աճէմեան

Ստացանք Տօպրիչի յարգող Մասնախումբին մեզ խրկած ցանկն ու 175 ֆր.ը, Գումարը յանձնեցինք տեղոյս Պատուարժան Թաղական Խորհուրդին, իսկ ցանկը կը հրատարակուի «հարժումով» յաջորդ համարէն սկսած:

Ձեռք կրնար հոս չգոյնել Տօպրիչցիներուն եռանդն ու փութալանութիւնը Զէյթունցի օգնելու այս վսեմ գործին մէջ՝ որքան ալ հակաստ բլայ անոնց լուծան՝ ժամառաջ պայն իր նպատակին հասած տեսնելու իրենց բաղձանքը ցոյց կուտայ թէ սըրտագին նուէրն է անիկայ: Մենք ինչպէս Պուկարիոյ և Բուժմանիոյ ուրիշ քաղաքներուն նոյնպէս վառնայի Պատ. Թաղական Խորհուրդին ուշագրութիւնը կը հրաւիրենք այս կէտին վրայ՝ Պէտք է գիտնալ թէ Զէյթուն կը կարօտի անմիջական օգնութեան մը և ո՛վ ինչ որ պիտի տայ շուտ պէտք է տայ, Զէյթունցի քաջերուն սիրասուն մանուկները մահ-

ուան ճիրաններէն փրկելու համար՝ կարելի է հանգանակուած գումարներուն գոնէ մէկ մասը շուտ հանցնել:

ԵՆՐՈՊԱՅԻ ՀԱՅ ՈՒՍՆԱՂԱԿԱՆ ՍԻՈՒԹԻՒՆ

Շրջաբերական Ամսակ

Ընկերներ

Բրիտանի Համագումարը չը կայացաւ: Հարկուոր է նշանակել նոր Համագումար, սակայն մենք մեզ ձեռնհաս չենք համարում՝ առանց ՍՄԻՍԻԹԵԱՆ տեղական մարմինների խորհրդակցութեան, սրտել նրա տեղն ու ժականակը:

Բարեհաճեցէք ժողով գումարել և որքան կարելի է շուտ՝ ուղարկել մեզ ձեր կարծիքը, թէ՛

1) Որ քաղաքն էք յարմար գտնում Համագումարի համար, և

2) Որ ամիսը (ամառը, աշնան թէ ապրիլին) ինչպէս միշտ:

Տեղի վերաբերմամբ չը պիտի մոռնանք քաղաքական տրամադրութիւնները: Բրիտանի ոստիկանութեան վարմունքը՝ դրան ապացոյց: Ամենայնուրեւ, մեր կարծիքով, Եվրոպայի կամ Թրանսիանի է. քանի որ Գերմանիան, ինչպէս երեւում է. շատ էլ հաշտ աչքով չէ նայելու մեր համախմբման, իսկ միւս երկիրները, ինչպէս Անգլիան, Իտալիան և Աւստրիան, հեռուորութեան տեսակետից՝ յարմար չեն, և բացի դրանից՝ հայ ուսանողներ այնտեղ շատ քիչ կան:

Պատասխանեցէք, խնդրում ենք, ոչ ոչ քան մինչև մայիսի վերջը:

Ընկերական բարեկեցութիւն
Կարգադիր Թ. Աննաճոզով
1903, մայիս 10
ԺԸՆԵԻ

1903 Ապրիլ 23 Սպանիոս Հոֆրլան
Բազմաբոյ խմբագրութիւն
Խնդրում ենք չղանաք մի փոքրիկ անկիւն շնորհել մեր գրադարանի հետեւեալ փոքրիկ հաշուին:

Table with 2 columns: Book title, Quantity. Includes 'Գերասիրաց' 400, 'Իրամական մուտք Սպանիոսում' 150, 'Կուսակցութիւն' 100, 'Գումար' 650.

Մուտք Ռուսաստանում
Պ. Յ. Մ. Բազմաբոյի հաւաքած

գործել ամեն սարի պարբերաբար: Ասկէ առաջ ընթերցարան-մատենադարանի հակառակ հայոց թաղը և հայոց եկեղեցիին կից գտնուելուն՝ ո՛չ մէկ ընթերցող չէր յաճախեր գրեթէ զիջերները. իսկ գիրք առնողներուն թիւը ներկայէն համեմատաբար աւելի քիչ էր:

Աս մասին կղած գիտողութիւններուն Գր. Եղբայրութեան ընդ. ժողովը երկու տարի առաջ գոհացում առաւ ընթերցարան-մատենադարանը փոխադրելով քաղաքին կեդրոն մէկ տեղը. հիմակուան տեղը — չիւնայած չէնք ինքնութեան — շատ յարմար տեղ է և ո՛չ մէկ առարկութիւն չի վերցնել:

Ներկայիս մէջ ընթերցարանը ունի բաւական թիւով լիւրթեր, մատենադարանին գրքերու թիւը կը հասնի 1000ի. բաժանորդ անդամներու թիւը աւարիներու ընթացքին մէջ գուրս ձգուելով չի վճարողները միշտ նորեր գտնելով կը հասնի 80ի. որոնցմէ կը գոյնայ ամսական գրէթէ 40—45 լէվ: գումար մը. թող որ տարին կը լրանայ և ապտիկ ամսականներ միշտ կրնան մնալ: Ե՛էնքի. թերթի, գրքերու, պահապանի ևն. ծախքը ամսական 65 ֆր.ը կանցնի: Ը. Ել է մտաւորապէս 250 լէվի գումար մը բաց կմնայ տարին, որ պիտի գոցուի հանդէսներով կամ ուրիշ միջոցներով: Եւ փութամ անգամ մըն ալ ըսել որ աս շրջանին բացը գոցելու համար սարգուած նուազահանդէսն էր որ այնքան գեղեցիկ կերպով քաջալիւրեց Ֆիլիպէի հասարակութիւնը անցած շաբթու: . . .

Ամեն շաբաթ գիրք առնողներու թիւը կը հասնի 20—25ի, որ կարելի է գոհացուցիչ սեպել: Իսկ թերթ կարդալու համար ընթերցարան յաճախողներու թիւը, չըսելով չուսահատեցուցիչ, ոչ մէկ կերպով միտնաբական և դոհացուցիչ չէ:

Երեւակայեցէ՛ք, ամսէ ամիս 60 ֆր. ծախսուող ընթերցարանի մը մէջ հազիւ 60 ընթերցողներ՝ մէկ ամսուան մէջ. անոր ալ գոհ պիտի ըլլայինք. եթէ 60ն ալ տարբեր տարբեր մարդիկ ըլլային. չէ, հազիւ 15—20 հոգի կայ ընթերցարանը միտք բերող, որոնք պարբերաբար գալով կը լրացնեն 60ը . . .

Տխոր չէ՞ք գտնել որ արագան: Ընթերցարան յաճախելու կամ ընթերցասիրութեան գործին մէջ Ֆիլիպէի երիտասարդութիւննալ, հարուստըն ալ, ծերն ալ մէկ ջուրով կարելի է լուալ:

Ուրիշ տեղեր, ինչպէս կը լսեմ, ընթերցարանը տեսակ մը ժամադրափայր եղած է երիտասարդութեան: հոն կը գտնես երիտասարդութեան կարեւոր մէկ մասը, իսկ հոս, ժամադրափայրէն անցանք, անգամ մը չեն ալ հանդիպիր թերթ մը աչքէ անցնելու համար: Մեր երիտասարդները աւելի լաւ գրաստեմներ. ունին սրճարաններուն մէջ. թաւուրն, թուղթը, ընթերցարանը որո՞ ինչուն պէտք է:

Եւ Ֆիլիպէի երիտասարդութիւնը կամ ծերութիւնը — որը որ կուզէք — թերեւս արդարացի փորձէք, եթէ ես ձեզի հաղորդեմ որ, երկու տարուան մէջ մեր թաղային վարժարանին ուսուցիչները և ուսուցչուհիները, իրրեւ մտաւոր կրթիչներ, որ մը օրանց չեմ պատահած որ ուղղուած

ասնկ ընթերցարան եկած ըլլան գոնէ չէնք սեսնելու համար, և կամ նետերին երկու աչակերտ բերելով գիրք առնել տային անոնց. Ու հոս չէ կարելի չի գովել մասնաւոր վարժարան-ի աչակերտներու ընթերցասիրութիւնը, որոնցմէ ամէն կիրակի 8—10 հաստ անպակաս են ընթերցարանին մէջ:

Պարտաւորութիւն չի թաւալու և բարձր նախաձեռնի գիրքի մը մէջ պակաս թիւով բոլոր հայերուն պարտքն է: Բայց անոր նիւթական օժանդակութեան զլիւսուոր մէկ մասը պէտք է իր վրայ առնէ էսնաֆէն առաջ նախաձեռն: Այսօր, որքան հետաքրքրուած եմ իմանալու, հաղիւքանի մը հարուստներ ունի ընթերցարանը յաճախողներ, և անոնք ալ ինչ կը յուսաք թէ վճարեն — այնքան, ինչքան որ կը վճարէ 6 լէվ շաբաթական անող գործաւոր մը, այսինքն՝ մեկ կամ կիս լէվ . . . Ինչ անուն կ'ուսաք տուէք:

Ինձի համար ամէնէն յ մեղադրիչին հարուստն է, անա թէ ինչու՞ համար չեմ այն գաղափարին, և բը ամեն բան երիտասարդութեան կը պահանջուէր և կը սպասուէր անցած օրուան նուազահանդէսին մէջ:

Երիտասարդներէն ալ խառնութիւն. իսկ հարուստն՝ ԴՐԱՄ:

Եւ յետոյ ուրիշ նկատելի պարագայ մը . . .

Ընթերցարանի ընթացիկ գործերն ալ վարելու բաւական ծանր հոգը այն երիտասարդներուն վրայ ձգուած է, որոնք — քիչ բացառութեամբ — արդէն իրենց աշխատութեան որոշ բաժինը վերցուցած են հասարակական ուրիշ գործերու մէջ, և այն միջոցին՝ ուր «Ստաղալեան — երիտասարդութիւնը» պիտուորին շուրջն է, կամ իւր ուրիշ գործանայ, միւսները անտարակոյս օգտակար գործով մը զբաղած են ինչպէս է երբեք, թատրոնը ևն. և հետեւաբար տեսակ մը անարդարութիւն է ամէն գործ ատ աք մը երիտասարդներուն վրայ բեռնել կամ անոնցմէ սպասել:

Ընթերցարանը անանկ հաստատութիւն մըն է, որ անոր յառաջդիմութեան համար աշխատողները ո՛չ թուրք գոնսիւլին խաթրը կոտրած կ'ըլլան ո՛չ ալ անոր անհատաարիւմ գանուած ըլլալով Պոլլիս երթալու արգելք կը ըլլայ . . . Հետեւաբար հարուստին, ջոջին տղան և ամբողջ Ասանդրալեան — երիտասարդութիւնը թող դայ աս գործին հոգն ալ ինք իր վերան առնէ, Հասարակութեան օգտակար ըլլալու քանի մը հոգիներու մեջնախորհը չեղած. թող հրաման մէջտեղ և սիրենք ինչ ցուցնեն. ինչ բանի համար կարելի իրրեւ մարդ և հայ մարդ:

Իսկ քանի որ ընթերցարանն սրունդիչի կարեւոր պէտք մը ըլլալը ըմբռնելէ շատ հեռու է տակաւին Ֆիլիպէի հասարակութիւնը — ցանցաւ բացառութիւնը յարգելով — սկսած իր ուսուցիչնէ՛ մինչև հարուստը, մինչեք քիչ թէ շատ հասկցող կարողութեամբ երիտասարդութիւնը, քանի որ հինէն մնացած պահեստի 1000 չեմ գիտեր քանի ծրարեղ չէնք մը գնելն ալ հիմակու հիմայ անիրականալի բան մը կերելայ. Գր. Եղբայրութեան վարչութիւնը թող ամեն ճիգ թափէ աս տարուան մէջ ընթերցարանի ներքայ չէնքին մտերմ օժան չէնք մը գտնելու — հոգ չէ թէ նկուած ըլլայ — որպէսզի ազատ ըլլայ աւելորդ հոգիքէ և ծախքէ: Թղթակից

(գործակալ Միջկրթում) 30 ուր.
Պ. Ն. Մ. Ղազարեանի
հաւաքած (գործակալ Ար-
մաւիրում) 30 ուր.

գումար 60 ուր

Մասիք

Նորակառոյց գրադարանի շէն-
քի վերայ 400 ուր.
Լրագրերի և գրքերի 120 ուր
Սեղանի և նստարանի 100 ուր
Մանր. մուշր 100 ուր

Գումար 720 ուր

Գրագրարանն ստանում էր «Մը-
շակ», «Շարժում», «Իրաւունք»,
«Պատանի», «Մուրճ» և «Լուսնայ»
պարբերական թերթերը:

Ս. Էջմիածնից մի աշակերտի
շանքերով հաւաքած գրքեր ըս-
տացաւ 130 օրինակ:

Գրագրարանն ունի ընդամենը
700 կտոր գիրք. ընթերցողները
կանոնադրապէս յաճախում են:

Քոյր նուիրատուներին մեր
խորին շնորհակալութիւնն ենք
յայտնում:

Ի դիմաց վարչութեան քարտուղար
Մ. Մ. Ղազարեան

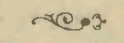
Բ Ա Ն Ա Պ Ի Ղ Ը

Տեղւոյս «Իրաւունք» թերթին
անցեալ շաբաթ օրուան թիւին
մէջ հրատարակուած «է Պօլսէն
թղթակցութիւն մը, որ պարզա-
պէս անտէրմանտանս Բումէնի
մէջ թղթակցութեան թարգմա-
նութիւնն է և որուն ոչ տակը ոչ
վրան չէ նշանակուած այդ պա-
րագան: Ասիկա խմբագրական
բանագործութիւն մըն է:

X.

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

Վ Ե Ր Ա Ր Կ Ո Ւ Ն

(ՊԱՏԿԵՐ)

Գ.

—Ես ոչինչ չգիտեմ, ձերունի,
այլապէս թո՞ղ թող Յակօն:

—Ոչինչ չգիտես. ուրեմն դու հայ
չես, անարժան զաւակ ես: Ի՞նչ լո՞րի,
ես կը պատմեմ, թող քո սիրտն էլ
ցաւի, դու էլ սեւաւորբի: Ոչ է՛լ.
զուրում օր էր, զուրում. վայ քանդ-
ւել քո սուրբ, Յակօ, փուլ գար քո
զիւրին: Ո՛հ ցաւի բան է, ցաւի,
սիրտս մոռնում է. նա աւերեց մեր
սուրբ, սեւաւորեց մեր սրտերը:
Վազգէնի նման սարտղամարդին մատ-
նեց, աւեց գազան ա՛ն օրէններ թրի
բերանը, օ՛ֆ, օ՛ֆ...

Մերունին լուեց. գլուխը կախ
քցեց, աչքերից ցայտեցին մի քանի
կաթիլ արտասուքներ եւ զլլլալէն
թափւեցին սրեղանի վրայ: Յակօն
ջզային ցնցումներ մէջ ան-
ղաղար շարժումներ էր անում, տեղ

ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ

(Ընդորինակութիւն)

Այսօր, 22 Մարտ 1903

Մենք, Արմենակ Մանիսլեան
Քոնսթանդուպոլիսի հայ գաղ-
թականութեան թագ. խորհուրդի
Ատենայնութեան թագ. խորհուրդի
Աթէնքի խորհէն քահանայ Մու-
րատեան, որ Բումանիա եկած էր
Աթէնքի մէջ կառուցութիւն Ե-
կեղեցիի մը նուէրներ հաւաքե-
լու համար, 1902 դեկտ. 15ի
երեկոյին քաղաքի օթել Լոնտո-
րա իջեանած ըլլալով ուրախու-
թիւն և կուր ըրած էր մի քա-
նի թեթեւ բարքով կանանց հետ
այնպէս որ այս արարքով իր կը-
րօնքին և քահանայական դիրքը
վտանգած էր:

Այսօր, վերոյիշեալ թուակա-
նին, «Քօրթա» աէ կալպէնի
թաղին Դեր — Ոստիկան՝ Պ. Ֆի-
լիպ Հաճօրովի հետ գացինք օ-
թել Լոնտորա, ուր խնդիրը ման-
րամասն քննութեան ենթարկե-
լով՝ հետեւեալներն հաստատե-
ցինք.

Օթել Լոնտորայի պանդոկապե-
տը, Նիքոլայէ Թէօխարիտի, 36
տարեկան, ամուսնացեալ, Քոնս-
թանցայի մէջ բնակող, Օթըա-
տա ինչօրինութիւն, Ն. 5, կը
յայտարարէ:

1902 դեկտ. 15ի երեկոյին իմ
պանդոկս եկաւ Աթէնքի խորհէն
քահանայ Մուրատեան, ուր 18
թիւ սենեակը տուի, ես սովորա-
բար առաւօտուն կը հաւաքեմ
սպասուհիէն գիշերուան հասոյթը
երբ եկայ զրամ առնելու, տե-
սայ որ սովորակէն տեղի միջ

էր որոնում աչքերով, որ փախչի,
ազատի այդ սպասուհի հայտաքից, այդ
տանից ձերանուց:

—Զուրում էր, որդի, զուրում,
զուրում բարձրացրեց եւ նայեց ու-
զիղ Յակօի վրայ, ստոր հայ, եւ
սեւ գործը արել է մի վերաբերել
համար, ահա թէ ո՞րքան նա ստոր
է, պատեց, նա մտաւից գործը. խի-
ճը մեռած, ինքնասիրտ թիւնը թթա-
ցած: Սեւ բան է նրա արածը, որ-
դի, շատ սեւ: Քանի էդպիսի աննա-
մուսներին էս թուլացած բազուկնե-
րովս խեղդել եմ, առանցիկ կը թռ-
տել նրանց կողորդը, քամիլ նրանց
արիւնը, ձեռիկ-ձեռիկ արել: Չէ՛յ դի-
տի ջահիլութիւն, բայց ինչ թուում
է որ հիմի ընկնի ձեռքս, էլի կը
ձեւտեմ նրան, բազուկներս դեռ բո-
լորովին չեն թուլացել, դու շմանի
խեղդելու համար նրանք միշտ էլ զօ-
րանում են: Բայց ի՞նչ է. դու փախ-
չում ես, դու գողնաւում ես, չե-
ս գում լսել մեր ցաւը, մեր գարգը:

—Չիրիք է, հերիք, ձերունի,
թող քո պատուութիւնը...

—Դու հայի զուակ չես, անէ՛ք
քեզ, եթե անասուն եւ ինչ տարի
պարել եմ, առնել եմ, ցաւ, վիշտ
կրե՞ք դեռ չեմ պատահել մի հայի որ
չուզեմայ լսել ցաւ, կսկիծ, դարձ

գումար մը կուտար ինչ, հար-
ցնելով սպասուհիին՝ տեղեկացայ
որ՝ 18 թիւ սենեակը գտնուող
քահանան ըմպելիքէն կը գոհա-
նար. կասկածելի թուելով ինչ
այս, թէ ի՞նչպէս մինակ մարդ
մը կրնար այդքան ըմպելի խը-
մել, հարցուցի թէ՛ որո՞հ հետ
ժամանակ անցուց, պատասխա-
նեց ինչ թէ՛ տակաւին իր
սենեակէն է և կը խմէ:

31 դեկտ. երեկոյին, Նիքո-
լայէ Էմանուէլ սպասուորը կու-
գայ և կըսէ ինչ թէ՛ 18 թիւ
սենեակը գտնուող քահանան գի-
նովցած ըլլալով՝ 8 ֆրո տուէր է
(կառքի դրամ), որպէսզի ութը
(8) հատ կ... բերէ, իր սենեակը
գացի և իրեն իմացուցի որ աղ-
մուկ չընէ և պանդոկին խաղա-
ղութիւնը չի վրդովէ. քիչ մը
հանդարտ տեսնելով վիշտը թո-
ղուցի, ստիկ վերջ ինչ ընելը
չեմ գիտեր, որովհետեւ, ըստ
սովորականին, տուն գացի քնա-
նալու: Այս է յայտարարութիւնս
որուն վրայ կը պնդեմ և կ'ստո-
րագրեմ:

(ստր.) Նիխայի Թէօխարիտի

Անէթա Բէկու, 24 յտարեկան,
սպասուհի, բնակութիւն՝ Օթըա-
տա Էնֆուսթէլի, Ն. 74, կը
յայտարարէ:

1902 դեկտ. 15ին, օթել Լոնտո-
րա եկաւ ուր այն ժամանակ սպա-
սուհի էի, խորհէն քահանայ Մու-
րատեան, որուն 18 թիւ սենեա-
կը տուի, և բոլոր (15) տանեա-
հինք օրուան մէջ, որքան ժա-
մանակ յիշեալ քահանան հոն բը-
նակեցաւ, ուրիշ բան չըրաւ
քեզ, եթէ՛ ուրախութիւն, խրախ-
ճանք զանազան... երու հետ, և

վիշտ, սեւ պատմութիւն... այո՛, դու
հայի արիւն չունես դու հայ չես...
Տե՛ս, այ հայի ձեռք. նա իմ արիւնն
է մի հատիկ զուակս. շատ ունէի
բոլորն էլ զուրան եղան մեր սուրբ
երկրին, մեռնեմ նրա անւանը, սա
էլ զուրան էղնի նրան, Դեռ շատ
վոքը է սա. միայն 12 տարեկան,
տեսնում ես էն սուրբ, զիւր վերը
կախած, հէնց էդ սրով պիտի կարի
մատնիլ Յակօի վիզը, էն անարգ հա-
յի վիզը: ա՛ա, սա՛, դու փախչում
ես, ինչո՞ւ, դու մի բան գիտես, ա-
սա բոլորը...

Մերունու աչքերը վառվում էին.
նա ամուր բանեց Յակօի օձիքից եւ
թափ տեց:

Ես... ես ոչինչ չգիտեմ, ես մի
ճամբորդ եւ խեղճ մարդ եմ, թող որ
չարունակեմ ճանապարհս...

—Այո՛, դու խեղճ, անճար մարդ
ես, բայց քո այս շփոթելը լաւ բան
չի առւմ, դու լաւ հայ չես... գնա՛,
գնա՛, հեռացիր այստեղից, այս ստոր
օձախից. կը կեղտոտես այս մաքուր
տունը...

Մերունի յայտնեց դուրը բացեց
եւ հրեց նրան գէպի գուրբը: Յակօն
զուրս թռաւ, անցաւ բակը, քայլե-
րը արագացրեց, ձերունին էլ նրա
հետեւեց, հագարաւոր խռան կան

նոյն իսկ ժամա-
նակ անցուց և տեսնելով որ՝
գիւնով եղած ժամանակ անբա-
կան բաներ կընէ,
այն ատեն սկսաւ ներքէն
... բերել տալ, որոնց
հետ ժամանակ կանցնէր մինչեւ
առաւօտ: Նիքոլայէ Էմանուէլ
սպասուորը կը բերէր իրեն ու-
ղած ներքէն զանազան ներքէն
Որքան ժամանակ որ թ-
նական տանական ֆրանք վճա-
րեց Այսէ իմ յայտա-
րարութիւնս, որուն համար կը
պնդեմ և կ'ստորագրեմ:

(ստր.) Անէթա Բէկու

Նիքոլայէ Էմանուէլ սպասուորը
16 տարեկան, բնակութիւն Բի-
էնցա Էնտերէնտէնցա, կը յայ-
տարարէ:

1902 դեկտ. 15ին, օթել Լոնտո-
րա եկաւ խորհէն քահանայ Մու-
րատեան՝ ուր սպասուհիէն ար-
ուեցաւ 18 թիւ սենեակը. ցե-
րեկները քաղաքին մէջ կը պտ-
տէր, իսկ երեկոյին երբ կուգար՝
ուտելիք կը բերէի, յետոյ ըմ-
պելիք, ուր խրախճանք կընէր
... ինչ հետ, որուն կը վճա-
րէր . . . և ուրիշ բաներ գը-
նեց անոր. քանի մը օր ետք,
անկէ կշտանալով սկսաւ դրամ
տալ ինչի, որպէսզի . . . ներ
բերեմ իրեն, զորս արդարեւ կը
բերէի, անոնց հետ կը զուոր-
ճանար բոլոր գիշերները: Կը
յիշեմ որ, քանի մը գիշերներ
չորսական . . . երբ բերի: Օր
մը իրեն սենեակը զացած ըլլա-
լով՝ թեւէս բունեց ու անասնա-
կան բաներ սուղարկեց ինչ՝
մեծամեծ դրամական խոստում-
ներով: Որչափ ժամանակ որ մեր

չեր լուծ. հալածում են իրեն: Այս
տունն էլ է հալածում, անիծում:
Ի՛նչ գուրս եկաւ փողոց:

—Դու գնում ես, սա՛ս, սա՛ս գոնէ
ո՞վ ես դու, հանգստացրու ինձ:

—Ես, Սաչու, ես Յակօն եմ,
ժամանակ Յակօն՝ սա՛ս ու փախաւ:

—Եզովք, անէ՛ք քեզ, անպատիւ
հայ, պղծեց իմ սուրբ օձախը՝ ճշտ
ձերունին, սուրբը ծալեցին, նա
վայր բնկաւ շէմք առաջ, առաւ-
ները կրճատացրեց եւ հեկեկաց:

Նիքոլայէ քեզ, անպատիւ հայ. ձե-
րունու այս խօսքերը ստացան քըր-
քի՛կ կեր պարանք եւ սկսեցին հա-
լածել աննամուս հային: Նա վազում
էր արագ, անընդհատ, առանց յե-
տեւը նայելու. բայց չէր կարողա-
նում ազատել այդ մինչեւ ոսկրները
թափանցող քրքիջներէն, այդ թու-
նուտ կանչերից:

Նա փախչում էր անընդհատ միշտ...

Գ.

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

Քարքարոտ էր դէպի Սիփոնայ ստ-
րր տանող ճանապարհը Յակօն աչ-
խառում էր շուտ հասնել, բարձրա-
նալ սարը. զաղար առնել, նա մէկ
հեւալն վազում էր, մէկ կանգնում
անյայտ ծծում մաքուր օդը, մեկ

պատկեր մնաց (400) չորս... րիւր ֆրանքէն. աւելի ծախսեց միայն զուարճութիւններով և...

(ստոր.) Նիֆոնայի Էմանուէլ Այս հաստատութիւններուն վրայ ներկայ տեղեկագիրը պատրաստեցինք:

Թաղ. խորհրդոյ Աստուածային (ստոր.) Ա. Մանիսայիան Դեր Ոստիկան

(ստոր.) Ֆիլիպպ Համօրոյ Վասն նմանութեան (ստոր.) Վասիլիսիոս Թագաւորութիւն Բուսանիոյ (Կէ.Մ.Բ)

Ոստիկանութիւն Գոնսթանցա Բաղաթի

Ներկայ օրինակը բնագրին յարեւմտանը ըլլալուն կը վկայենք. իսկ վաւերացման համար՝ մէկ ֆրանքի յիշատակով վճարուած է:

Ոստիկանային (Կէ.Մ.Բ) (ստոր.) Չիպրոս Գոնսթանցա Ո. 4742, 1903 մարտ 25.—

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Սիսի մէջ կատարուած է մի. ունորհնութեան հանդէսը տաւր հազարէ աւելի թաղութեան մը ներկայութեանը. նոյնպէս փառաւոր կերպով կատարուեր է կաթողիկոսին օծումը:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ք Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Պոլիսէն Պուլկար թերթերուն նայելով Սօֆիայի նախարարական տաղնապը մեծ անհանգստութիւն պատճառեր է հոն կա-

կուրծքը չոյում էր սառը քամին. լըսում իրեն հալածող քրքիջները, էլի վազում, վազում առանց յետ նայելու:

Առաջը կանգնած էր վիս եւ հպարտ Սիփանայ սարը եւ իր բարձրութիւնն իր գիտում էր իր ստաների տակ տարածուած վանայ ծովակը, որը առանձին նազանքով օրօրուում էր. եւ թեթեւ հովերը գնում, շոյափում էին նրա անդորր եւ բարակ ալիքները, վրդովում նրանց քաղցը նիւջը եւ սահում անցնում:

Ճամբորդը կանգնեց. ծանր յուսահատական «ախ» արձակեց, մի րոպէ դադար առաւ, գիտեց վերելքը, փրկարար սարը եւ մրմնջաց:

— Ի՞նչպէս լաւ. ի՞նչպէս հանգիստ է այստեղ. ցաւ, լիշտ անձամբ են այս վայրերին, ո՞հ հոգիս քիտք թեթեւացաւ... գլուխը կախի գրեց կրծքի վրայ, ննջեց. անցաւ այդպէս միայն մի րոպէ, յանկարծ նա ցնցեց, ծանօթ դէմքերը եւ քրքիջները նորից պատկերացան եւ սկսեցին հալածել: Նա փախաւ: Այս անգամ նա չէր վազում, այլ թռչում, ցատկում էր: Երկար նա վազեց, երկար կուրծք քամու հետ կուրծքը դէմ տաւ, երկար այս եւ այն քարին զարկեց, դէս-դէն թափառեց,

առավարական շրջանակներու մէջ: Պուլկարիոյ հետ մօտալուտ պատերազմի մը երկիւղը սկսեց է տիրել հոն: Այդ երկիւղը կը շեշտուի մանաւանդ անովոր Մակեդոնիոյ ապստամբ խումբերը հիմայ ամեն ժամանակէ աւելի ուժ կուտան իրենց գործունէութիւններուն:

Թուրքիան միշտ կուրծք պատրաստ է և քանի մը ամսէ ի վեր իր հաւաքած զորքերը ամբողջովին կեդրոնացուցած է պուլկար սահմանապահին վրայ, որոնց թիւը հարիւր քսան հազարի կը հասնի. իր տրամադրութեան տակը ունենալով ազամամթերքի և ուտեստի ահագին ամբարում մը: Գերմանացի սպաններ կը հսկեն որ պոլսէն մօտակայ կուրծք մասին գալիք հրամանները ճշտիւ գործադրուին որոնցմով կարելի պիտի ըլլայ մակեդոնիոյ պահեստի զօրաբանակը շարժման մէջ դնել և քանի մը օրուան մէջ կուրծք պատրաստուի:

ՊՈՒՆՄԱ

Նորակազմ նախարարութիւնը նախարարապետ Մաչո Բէթրօֆին բերնով կը յայտարարէ որ ներկայ կառավարութիւնը վճռած է միշտ լաւ յարաբերութիւններ պահպանել ընդ որ պետութիւններու մանաւանդ Ռուսիոյ հետ: Իսկ Թուրքիոյ նկատմամբ ամեն կարելի եղած միջոցները գործ պիտի դնէ խուսափելու համար ո՛ւնէ ընդհարումէ. բայց պուլկարիան եթէ երբէք ստիպուած ըլլայ պատերազմիլ Թուրքիոյ հետ՝ բաց կուրծքով պիտի դի-

մի ըլլորից միւսը ցատկեց, էլի րօրձրացաւ... եւ ուժասպտա, դադարած վայր ընկաւ մի քրիթ գազաթի վրայ: Նա երկու ձեռքերով ամուր սեղմել էր ականջները, սեղմում էր, որքան ուժ ունէր, չլինելով նորից լսի այն տարօրինակ, զարհուրելի ձայները: Աչքերն էլ պինդ փակել էր. նա նստեց եւ լուռ լսում էր. ոչ մի ձայն, ոչ մի դէմք...

— Ճիշդ են սասի, որ լեռները ցրվում են վատ մտքերը, հանգիստ են տալիս մարդկանց. շննջանաւ:

Նա բացեց աչքերը վախիտութեամբ, եւ իսկոյն փակեց. ականջներն էլ բացեց, բայց բացել եւ նորից սեղմելը գրեթէ միաժամանակ կատարուեցին. նորից բացեց նա ականջները. այս անգամ երկար նա լսեց... էլի փակեց... նորից բացեց: Ծնրան թւում է որ վերիւր խաղաղ է շատ խաղաղ բայց ուրիշ է ցածը. Այն կողմից, ուղիվ Գ... գիւղի կողմից լսում է մի անտրոշ, խուլ խորհրդաւոր փսփոսակ եւ մի տեսակ զարգանդ է փչում, մինչեւ ոսկրներ թափանձող սարսուռ: Թակօրն թրւում է, որ փսփոսակը աւելի ու աւելի մօտենում է, տարածուած է նա աւելի որոշ եւ ընդհանուր է դառնում: Այդ փսփոսակը պատմում է

մատրէ այդ տեսակ պատերազմ մը:

ՌՈՒՆՄԱ

Քիչնէվի մէջ դատական իշխանութիւնները սկսեցին իրենց քննութիւնները՝ վերջերս այդ քաղաքին մէջ տեղի ունեցած հակահրէական անկարգութիւններուն մասնակցողներուն դէմ: շատեր դատապարտուած են արգէն և շատեր ալ ձերբակալուած են իրենց յափշտակած առարկաները ձեռքերնին, Գատարանի առջեւ ոմանք կը յայտարարեն եղեր թէ այդ գոյքերը իրենք գաղտնի գտեր են և ուրիշներ թէ ոստիկանութեան պահակատունը կը տանէին. իսկ ոմանք կը օտն եղեր թէ գինով էին և չէին գիտեր թէ ինչ կընէին:

— Հրեայներու Բէթէրպուրկի քահանայապետը յայտարարեց է թէ Բուսիոյ բոլոր հրեաները վեց ամիս սուգ պէտք է պահեն՝ Քիչնէվի մէջ հրեաներու դէմ տեղի ունեցած ջարդին համար: Բոլոր ընտանեկան հանգէտները, ուրախութիւնները և աօնախմբութիւնները պէտք է յետաձգուին: Բոլոր Սինակօկաներու և ուրիշ աղօթարաններու մէջ ամբողջ տարի մը ամեն հինգշաբթի աղօթքներ պէտք է կատարուին սուրբ գիրքերուն համար, որոնք օրբապղծուած և պատառուած են եղեր խրովարաններէ: Այդ գիրքերէն մնացած կտորները պիտի թաղուին մասնաւոր արարողութիւնով՝ անկարգութեան օրէն տարի մը անցնելէն ետքը:

ամէնքին խօսում նրանց հետ, ասում քարին, խոտին, բլուրին, ձորին, չօփին... նրանք էլ ցաւեցին, կսկծացին, մոռացին, նրանք էլ լեզու տացան, սկսեցին խօսել, նշովել, հալածել, անիծել... Թակօն զղային սաստիկ ցնցումներով մէջ էր, նա ամբողջ ժամանակ ցնցում, մարմինը ձգում, գալարում, կծկում և քայքայում էր:

— Ո՛հ, Արարիչ Աստուած, այս ինչ այս ի՞նչ ձայներ, ի՞նչ դէմքեր են, ամենքը, ամենը ինչ հալածում են, այդ բոլորը եկել են այս տեղ, այս սարի վրայ սաստիկ տանջելու... այս ֆէսը որտեղից եկաւ այս կօշիկները, գիւղացիները, նրանց հարածող, արհամարհող դէմքերը, նրանց խոսքով քրքիջները եւ հառաչները, ապա այս վերարկուն, ձերուների ինչպէս իր զաւակով, եւ եկել է ինձ սպանելու... բոլորը, բոլորը այստեղ են, իմ շուրջը, լեռներ ի վրայ, իսկ այս քարերը, այս ձորերը, սրանք էլ լեզու են առել, խօսում են, անէծք, կրակ են թափում գլխիս, շարժում, հալածում են ինձ... ո՛ր ես գալիս, մօ անիծած, հեռու... ի՞նչ էք ուզում, ի՞նչ անեմ, ուր փախչեմ, ուր թաղցնեմ սեւ ամօթը, ո՛ր...:

ԹԱՏՐՈՆ ՊՈՐԻՍ

Այս շաբաթի գիշեր, ժամը ճիշդ 9ը «Նատէժտա» հայ դերս. խմբին կողմէն պիտի ներկայացուի «Սուս Երզնէպար» եղերերգ. 3 արար

Երգեր Օր. Էլէնի կողմէն Երգեր եւ պար՝ Օր. Քաթիկոսյի, Երգեր միս Ֆլորայի, Ա. Բրոյպաթ, Եանի Տրականօֆի, Նորիկ ուսական խումբը պիտի պարէ եւ երգէ, յառաձայն երկձայն երգեր - նոյնպէս որսական հարսանիք վճովիլը, տիարք եւ տիկնայք Վլա տիմիթի եւ Իվանօֆի կողմէն:

«Մուրացիկ կինը» Թատերախաղ 4 արարուած Առաջնորդութեամբ Պ. Պապանանի

Կիւրակի գիշեր Բ. Ներկայացումն

ԾԻՐԱՆԻ ԱՐԵՒԵԼՔԸ

Գրեց անգլիացի Ուիլլիամ Ուօթսընի բանաստեղծը և հայերէնի թարգմանեց Խոսրով. կը ծախուի յիսուն սանթիմի դիմել թարգմանչին՝

Մ. ՍՐՄԷՆ ԱՐՏՕՆԶ 43 Տուկլա Բուս Մհարթ (Անկղղիտ) Եւ կամ Ռուբէն Գարապաճաճիանի • Վստնա

ОТГОВОРЫ

Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Возникость“ Варна

Թանկարձ շատ պարզ եւ որոշ հրեւից նրա ականջին ձերուների Սեփոսի խօսքերը:

— «Ինչ», գնա քեզ խեղդիր, ինչ որ արեց Երզնէ. ահա դրանով միայն կարող ես մաքրել սեւ ամօթը... — Եւ իսկապէս էլ ո՛ւն համար եմ սպրուտ, բոլորը ինձից երես դարձրին, ամենքը հալածում են, ամենքը անիծում, ես մի արատ. ամօթ եմ երկրի վրայ...

Եւ ծանր հատուցեց, ճիշ արձակեց եւ իրեն նետեց ցած, գէպի ձորը: Ջարդ ու փշուր եղաւ նա. արեան կաթիլներ ցայտեցին եւ ընկան կանանցիկի վրայ, բայց իւրաքանչիւրը խակոյն թափ տւեց իր վրայից անարգ արիւնը...

— Նզովք նրան, արժանի պատիժ նրան, մրմնային ամենը:

Ամեն ինչ խաղաղեց, միայն ձորը մի ծանր «ախ» արձակեց իր հսկայ կրծքից, նա սեւաւորեց, մթնանց, որովհետեւ անարգ զանգւածը հանգստանում է իր կրծքին, իսկ արեան կաթիլները դեռ ցայտում են մի կանաչից միւսը անընդհատ, անվերջ, յաւիտեան...

Ե. Յրանգանց ՎԵՐՋ